

Hukuk Bülteni

Şirketler Hukuku | Türkiye | Eylül 2017

DENKLEŞTİRME TAZMİNATI UYGULAMASINA KISA BİR BAKIŞ

(Bu makale 15 Eylül 2017 tarihinde Dünya Gazetesi'nde yayınlanmıştır.)

Türk Ticaret Kanunu (TTK) kapsamında acente, sözleşme ilişkisi dahilinde, belirli bir bölge içinde sürekli olarak ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları tacir adına yapmayı meslek edinen kimse olarak tanımlanıyor. Doğası itibarıyla acenteler, adına ve hesabına çalıştığı tedarikçinin müşteri portföyünün genişlemesi ve ürünlerinin/ hizmetlerinin yaygınlaşması bakımından büyük rol oynuyor. Nitekim denkleştirme tazminatı da aralarındaki sözleşmeden doğan ilişkinin sona ermesiyle beraber, tedarikçisinin müşteri portföyünün genişlemesi ve ürünlerinin/hizmetlerinin yaygınlaşması için gösterdiği çaba karşılığında, acentenin tedarikçisinden istemeye hak kazandığı bir tazminat olarak ortaya çıkıyor.

Uygulamada portföy tazminatı olarak da anılan denkleştirme tazminatının mevzuatımızda düzenlenme amacının, ekonomik olarak daha zayıf durumda olan acentelerin ve benzer faaliyette bulunan tacirlerin (örneğin tek satıcılar) ekonomik olarak güçlü olan tedarikçi/üretici karşısında korunmasında görülen kamu yararı olduğu söylenebilir.

Elbette, acentelerin tedarikçilerinden denkleştirme tazminatı talebinde bulunması belirli koşullara tabi. Şöyle ki, bir acente ancak;

i) Acentelik ilişkisinin sona ermiş olması,

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

ii) İlgili tedarikçinin acentenin bulduğu müşteriler sayesinde önemli menfaatler elde etmeye devam ediyor olması,

iii) Acentenin sözleşmenin sona ermesinden dolayı işletmeye kazandırdığı müşterilerle yaptığı veya yakın zamanda yapacağı işler için sözleşme devam etseydi elde edeceği ücret alma hakkını kaybetmiş olması,

iv) Somut olaya bakıldığında denkleştirme tazminatı talebinin hakkaniyete uygun görülmesi,

v) Denkleştirme talebinin sözleşmeden doğan ilişkinin sona ermesinden itibaren bir yıl içinde ileri sürülmüş olması halinde, tedarikçisinden uygun bir tazminat ödenmesini isteyebiliyor.

Acentenin haklı sebebe dayanmadan sözleşmeyi feshettiği veya tedarikçinin bir haklı sebebe dayanarak sözleşmeyi feshettiği durumlarda ise acente denkleştirme talebinde bulunamıyor.

Bu kapsamdaki taleplerin nasıl hesaplanacağı konusuna gelirsek; acenteler kısaca son beş yıllık faaliyetleri sonucunda aldıkları komisyon ve sair ödemelerin yıllık ortalamasını aşan bir denkleştirme tazminatına hak kazanamıyor. Tabi acentelik ilişkisinin beş yıldan kısa sürdüğü durumlarda, fiilen devam eden sözleşme süresince acenteye ödenen komisyon ve yapılan sair ödemelerin yıllık ortalaması dikkate alınıyor.

Peki denkleştirme tazminatını acenteler haricinde başka kimler talep edebiliyor? TTK kapsamında denkleştirme tazminatı talebi acentelerin yanı sıra, hakkaniyete aykırı düşmediği sürece, tek satıcı, münhasır distribütör gibi tekel hakkı veren diğer sürekli sözleşme taraflarınca da ileri sürülebilir ve acentelere uygulanan hükümler bu kişilere de uygulanabilir.

Her ne kadar tümü, TTK'daki koşulların yerine gelmesi halinde denkleştirme tazminatı talebinde bulunabilir olsalar da acenteler ile tek satıcı, münhasır distribütör gibi diğer tekel hakkı sahibi sürekli sözleşme tarafları arasında önemli farklar bulunuyor.

Şöyle ki acenteler, doğrudan tedarikçilerinin adı ve hesabına işlemlerde bulunurken; tek satıcılar ve diğer tekel hakkı sahipleri kendi ad ve hesabına işlem gerçekleştiriyor. Bu çerçevede, acente ticari faaliyetini tedarikçisi adına gerçekleştirdiğinden, acentenin yarattığı müşteri çevresi sözleşmenin sona ermesi durumunda kendiliğinden tedarikçiye kalırken, örneğin tek satıcılık sözleşmesinde tek satıcının sözleşme akdettiği müşteriler

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

ancak müşteri çevresinin devredilmesi halinde tedarikçiye geçiyor. Bu nedenle de acenteler ile tek satıcı/münhasır distribütör gibi tekel hakkı sahiplerinin tedarikçi işletmeye bağlılığının aynı düzeyde olmadığı kabul ediliyor.

Dolayısıyla, tüm acenteler gerekli koşulların oluşması halinde portföy tazminatı talep edebilirken, distribütörler ve tek satıcılar bakımından tedarikçileri ile aralarındaki ilişkinin acente seviyesinde olması aranıyor.

Sonuç olarak, acenteler veya benzeri tekel hakkı veren sürekli sözleşme tarafları, sözleşmelerinin sona ermesi halinde kanunda yer alan şartlara bağlı olarak denkleştirme tazminatı talep edebiliyor. Konunun TTK kapsamında açıkça düzenlenmesiyle birlikte geçmişte yaşanan ve uygulamadaki boşluklardan kaynaklanan sorunların ortadan kalktığını söylemek de mümkün.

İLETİŞİM

Av. Dr. Umut Kolcuoğlu

ukolcuoglu@kolcuoglu.av.tr